

Sygn. akt III PK 73/09

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 18 maja 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kwaśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z powództwa "S." w R.

przeciwko [...]

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Spółecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 maja 2010 r.,

skargi kasacyjnej pozwanej B. P.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 9 czerwca 2009 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok w części oddalającej apelację
pozwanej B. P. i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.**

Uzasadnienie

Strona powodowa „S.” Powszechna Spółdzielnia Spożywców w R. wniosła o zasądzenie od pozwanych: B. P. kwoty 38.150,65 zł., M. G. kwoty 38.150,65 zł., D. B. kwoty 33.911,70 zł., D. D. kwoty 33.911,70 zł., I. S. kwoty 33 911,70 zł., J. W. kwoty 33.911,70 zł. – wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 15 stycznia 2002 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanych na rzecz powódki kosztów postępowania.

Wyrokiem z dnia 30 września 2008 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w R.:

- zasądził od pozwanej B. P. na rzecz strony powodowej kwotę 50.867 zł. z ustawowymi odsetkami od 3 października 2002 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 6.527,40 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym 3.600 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt I.);

- zasądził od pozwanej M. G. na rzecz strony powodowej kwotę 16.956,15 zł. z ustawowymi odsetkami od 3 października 2002 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 975,80 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt II.);

- zasądził od pozwanych: D. B., D. D., I. S. oraz J. W. na rzecz strony powodowej kwoty po 4.239 zł. z ustawowymi odsetkami od 3 października 2002 r. do dnia zapłaty oraz kwoty po 843,95 zł. tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym 600 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt III.);

- oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt IV.);

- zasądził od strony powodowej PSS „S.” w R. na rzecz pozwanych: D. B., D. D., I. S. oraz J. W. kwoty 2.400 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w zakresie oddalonego w stosunku do nich powództwa (pkt V.);

- wzajemnie zniósł koszty zastępstwa procesowego między stroną powodową a pozwaną M. G. (pkt VI.);

- obciążył stronę powodową kosztami opinii biegłego (pkt VII.).

Sąd pierwszej instancji ustalił, że pozwane były zatrudnione u strony powodowej, w Spółdzielczym Domu Handlowym „P.” na stoisku nr [...]. W dniu 21 sierpnia 2000 r. pozwane zawarły z pracodawcą umowę o wspólnej odpowiedzialności materialnej za powierzone mienie. Na podstawie tej umowy pracownice wyraziły zgodę na przyjęcie wspólnej odpowiedzialności materialnej za mogące powstać szkody w towarach, w gotówce lub w innych składnikach

majątkowych, wynikłych wskutek niedoborów. Przyjęcie mienia nastąpiło na podstawie spisu z natury stanowiącego załącznik do umowy oraz na podstawie dowodu każdej kolejnej dostawy. Zgodnie z umową, odpowiedzialność pracownic za powierzone mienie kształtowała się w ten sposób, że B. P. (kierownik stoiska) i M. G. (zastępca kierownika) odpowiadały za niedobór w 18 % części, a D. B., D. D., I. S. i J. W. w 16 % części. Zgodnie z § 5 umowy pracownik objęty umową miał prawo wglądu w księgi rachunkowe Spółdzielni w zakresie rozliczania powierzonego mienia oraz uczestnictwa w przyjmowaniu i wydawaniu tego mienia. W umowie znalazł się zapis, że w razie zaistnienia niemożności pełnienia przez pracownika obowiązków przez okres przekraczający 60 dni pracodawca będzie zobowiązany do przeprowadzenia inwentaryzacji w ciągu 7 dni. Pozwana B. P. była zatrudniona na stanowisku kierownika stoiska Spółdzielczego Domu Handlowego „P.” od 13 października 1994 r. do 11 października 2001 r. W tym okresie funkcję zastępcy kierownika pełniła pozwana M. G. W dniach 7-8 września 1999 r. została przeprowadzona inwentaryzacja zdawczo – odbiorcza w związku z urlopem macierzyńskim jednej ze sprzedawczyń – I. S. Inwentaryzacja ta nie wykazała niedoboru. Kolejna inwentaryzacja miała miejsce w dniach 21-22 sierpnia 2000 r. i także nie wykazała niedoborów na tym stoisku. W okresie od 16 marca 2001 r. do 13 września 2001 r. pozwana B. P. przebywała na urlopie macierzyńskim. Nie przeprowadzono w tym okresie inwentaryzacji zdawczo-odbiorczej. W dniach 11 i 12 października 2001 r. spis inwentaryzacyjny przeprowadziły 4 komisje spisowe w obecności osób materialnie odpowiedzialnych z wyjątkiem nieobecnej B. P. Po zakończeniu spisu uczestniczące w inwentaryzacji pozwane oświadczyły, że wszystkie towary, opakowania, gotówka oraz inne składniki majątkowe podlegające inwentaryzacji zostały w ich obecności przeliczone i ujęte w spisie. Osoby materialnie odpowiedzialne nie wniosły żadnych zastrzeżeń co do prawidłowości przeprowadzenia spisu inwentaryzacyjnego. Zgodnie z protokołem nr 130/2001 ustalono niedobór w kwocie 224.300,49 zł. Zarządzeniem Prezesa Zarządu z dnia 5 listopada 2001 r. wszczęto kontrolę specjalną w celu wyjaśnienia okoliczności i przyczyn powstania niedoboru. W wyniku tej kontroli ustalono niedobór towarów na kwotę 211.948,10 zł. Tak wyliczonym niedoborem obciążono pracownice stoiska nr [...] w częściach zgodnych z umową z dnia 21 sierpnia 2000 r. Pomimo wezwań

pozwane nie uregulowały należności. Sąd Okręgowy ustalił, że niedobór w wysokości 211.948,10 zł. powstał w okresie od 14 października 1994 r. do 10 października 2001 r. Nie można przy tym wskazać w jakiej wysokości powstał niedobór w poszczególnych latach, ponieważ przeprowadzone w tym okresie inwentaryzacje są nierzetelne, a rzetelna inwentaryzacja została przeprowadzona dopiero w dniach 11-12 października 2001 r. Sąd Okręgowy ustalił także, że w trakcie działalności stoiska oraz podczas przeprowadzonych inwentaryzacji w latach 1999-2000 doszło do szeregu nieprawidłowości takich jak m. in.: brak nadzoru nad działalnością stoiska, pobieżna analiza stanu zapasów i dowodów dostaw podczas ich akceptacji, sprzedaż rejestrowana w kasach fiskalnych nie odzwierciedlała rzeczywistych zdarzeń, ujawniono sprzedaż towarów, które nie miały podstaw w dostawach i zapasach oraz wykazano stany zapasów, które nie powinny istnieć przy uwzględnieniu sprzedaży, a także brak przeprowadzenia inwentaryzacji przed przejściem pozwanej B. P. na urlop macierzyński, brak zabezpieczenia magazynu przed przystąpieniem do inwentaryzacji, brak sprzeciwu komisji inwentaryzacyjnej wobec dokonywania zliczania towarów w magazynie przez pozwaną B. P. zamiast osób materialnie odpowiedzialnych przydzielonych do tej komisji, brak kontroli ze strony komisji przy liczeniu towarów w magazynie, nieprzestrzeganie Instrukcji Wewnętrznej w sprawie zasad przeprowadzania inwentaryzacji w PSS "S.", dopuszczanie do sytuacji, w których dochodziło do podrabiania podpisów osób odpowiedzialnych materialnie przydzielonych do komisji przez inną osobę. Zakres czynności ułatwił pozwanej B. P. ukrywanie niedoborów. Pozostałe pracownice stoiska, pomimo świadomości wspólnej odpowiedzialności materialnej za powierzone mienie nie kontrolowały obrotu towarowego na stoisku, co przyczyniło się do powstania niedoboru. Prokuratura Rejonowa dla Miasta R. prowadziła przeciwko pozwanej B. P. postępowanie karne. Podejrzana była ona o czyny – popełnione na szkodę pracodawcy w okresie, gdy była kierowniczką – z art. 296 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k.; z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. i w związku z art. 12 k.k.; z art. 286 § 1 k.k. oraz z art. 270 § 1 k.k. Postępowanie karne zostało prawomocnie umorzone.

W oparciu o dokonane ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy przyjął, że pozwane ponoszą odpowiedzialność za powstały niedobór na podstawie art. 124 k.p., ale do powstania niedoboru przyczyniła się także strona powodowa PSS "S". Przyczynienie to ocenił Sąd na 60% powstałego niedoboru i w związku z tym w tej części zwolnił pozwane od odpowiedzialności. Uzasadniając przyjęcie tak ustalonego stopnia przyczynienia się strony powodowej Sąd Okręgowy wskazał na szereg nieprawidłowości w działaniu strony powodowej w zakresie organizacji pracy, przede wszystkim: błędy i nierzetelność w przeprowadzanych inwentaryzacjach w okresie od 1994 r. do 2000 r., zgoda na odstępianie od inwentaryzacji przy odejściu pozwanej B. P. na urlop macierzyński, zgoda na składowanie w rozładowni towarów stanowiących własność kilku stoisk i dostęp do nich osób trzecich, ustalenie zakresu czynności kierownika stoiska w sposób umożliwiający możliwość ukrywania niedoborów w okresach między inwentaryzacjami, ustalenie zbyt niskiej kwoty ubytków, dopuszczenie do sytuacji, w której przy kilkuosobowej obsłudze sklepu na jednej zmianie pracowały tylko dwie pozwane, co faktycznie wykluczało ich bezpośredni nadzór nad towarami na stoisku, nieanalizowanie stanu zapasów, brak kontroli i nadzoru w zakresie dokumentacji księgowej, nieprawidłowy obieg dokumentów, brak zabezpieczenia magazynu przed przystąpieniem do inwentaryzacji, udostępnianie w czasie inwentaryzacji pasek kontrolnych pozwanej B. P. i dopuszczenie do zliczania przez nią towarów w magazynie bez uczestnictwa osób materialnie odpowiedzialnych przydzielonych do komisji, brak reakcji na informacje o wydłużonej rotacji towarów. Przyczynienie się w 60 % powoduje zmniejszenie odpowiedzialności pozwanych o łączną kwotę 127.168,80 zł. W konsekwencji pozostała kwota (84.779,30 zł.) obciąża pozwane. Pozwana B. Pi. ponosi odpowiedzialność w wysokości 60% pozostałej kwoty niedoboru, tj. w wysokości 50. 867 zł. Za takim stanowiskiem przemawiają w ocenie Sądu Okręgowego takie okoliczności jak: wykorzystywanie zakresu czynności kierownika stoiska w celu ukrycia niedoborów w inwentaryzacjach, wyrażenie zgody na odstępianie strony powodowej od przeprowadzenia inwentaryzacji w związku z jej odejściem na urlop macierzyński, brak kontroli w zakresie przechowywania towarów, dopuszczenie do

przechowywania towarów w rozładowni, niszczenie dowodów, brak kontroli w zakresie zapasów towarów, wydawanie towarów bez gotówki.

Sąd Okręgowy stwierdził, że podnoszony przez pozwane w toku postępowania zarzut, że brak właściwej organizacji stoiska mógł doprowadzić do kradzieży towaru, stanowi tylko hipotetyczne założenia. Bez skonkretyzowania nie wystarcza on do uwolnienia się od odpowiedzialności. Niezbędne jest przynajmniej wykazanie okoliczności uprawdopodobniających powstanie szkody z przyczyn od pracownika niezależnych, za które nie ponosi on odpowiedzialności, w sposób pozwalający na wniosek, że tak było w rzeczywistości. Uzasadniając swoje stanowisko w tym zakresie, Sąd Okręgowy powołał się na pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z 7 marca 2001 r., I PKN 288/00 – OSNP 2002/23/570. Zdaniem Sądu Okręgowego pozwane nie wykazały, że szkoda jest następstwem zdarzeń całkowicie od nich niezależnych, ani że nie obciążają ich żadne uchybienia, ani że nie było z ich strony żadnych niedociągnięć i że wykonywały swoje zobowiązania z należytą starannością. Bierna postawa pozwanych, wyrażenie zgody na nieprzeprowadzanie inwentaryzacji dały Sądowi podstawę do przypisania również im odpowiedzialności za powstały niedobór.

Od powyższego wyroku Sądu Okręgowego apelacje wnieśli: pozwana B. P. oraz pozostałe pozwane, a także powodowa Spółdzielnia.

B. P. swoją apelacją zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego w jego pkt I. i zarzuciła naruszenie przepisów postępowania: art. 321 § 1 k.p.c. przez zasądzenie na rzecz powoda kwoty przekraczającej żądanie pozwu, art. 231 k.p.c. przez jego niezastosowanie, art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie jednostronnej oceny materiału dowodowego, głównie w oparciu o opinię biegłego, bez dokonania szczegółowej analizy dowodów zebranych w trakcie postępowania przed Sądem; zarzuciła także naruszenie prawa materialnego – art. 124 § 3 k.p. przez jego niezastosowanie oraz przyjęcie, że powód prawidłowo powierzył pozwanym mienie do rozliczenia.

Wyrokiem z dnia 9 czerwca 2009 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelacje.

Sąd drugiej instancji podzielił w całości podstawę faktyczną oraz podstawę prawną zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego. Co do apelacji pozwanej B. P. Sąd drugiej instancji, rozpoznając zarzut naruszenia art. 321 §1 k.p.c., wskazał, że

powód dochodził pozwem kwoty 211.948,10 zł. będącej wartością niedoboru ujawnionego w wyniku inwentaryzacji przeprowadzonej w dniach 11 – 12 października 2001 r. na stoisku, gdzie osobami materialnie odpowiedzialnymi były wszystkie pozwane – także B. P. Wskazując na umowę o wspólnej odpowiedzialności powód określił kwoty przypadające na poszczególne osoby, w tym B. P. – 38.150,65 zł. Sąd drugiej instancji przyjął, że zasadą jest, że osoby materialnie odpowiedzialne odpowiadają za szkodę w częściach określonych w umowie. Jeżeli jednak powód określił zakres odpowiedzialności poszczególnych pozwanych stosownie do stopnia przyjętego w umowie o wspólnej odpowiedzialności materialnej, Sąd nie jest związany takim określeniem zakresu odpowiedzialności, gdy ustali, że za całość niedoboru ponosi odpowiedzialność jeden pozwany. Sąd drugiej instancji uzasadniając swoje stanowisko w tym zakresie powołał się na pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z 5 lipca 1989 r., I PR 228/89 – OSP 1990/9/318.

Podzielając stanowisko zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego co do ustalenia stopnia przyczynienia się pozwanej B. P. do powstania szkody, Sąd drugiej instancji uznał również za trafne stanowisko zaskarżonego wyroku co do czasookresu powstania niedoboru jak i prawidłowości powierzenia mienia pozwanym przez stronę powodową. Sąd drugiej instancji podkreślił przy tym, że samo powierzenie mienia musi stwarzać pracownikowi możliwość obiektywnej kontroli ilości, rodzaju, gatunku i stanu mienia, za które przejmuje on odpowiedzialność. Uczestnicząc w ostatniej inwentaryzacji jak i w poprzednich inwentaryzacjach pozwane przy dołożeniu należytej staranności miały możliwość takiej obiektywnej kontroli, zarówno pod względem faktycznym (spis z natury) jak i księgowym (możliwość wglądu w dokumentację). Brak właśnie takiej staranności, jakiej oczekuje się od pracowników rzetelnie wypełniających swoje obowiązki, był przyczyną opóźnienia w ujawnieniu niedoboru.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżyła skargą kasacyjną pozwana B. P. w części oddalającej jej apelację. Skarga kasacyjna ma dwie podstawy (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). W ramach podstawy naruszenia przepisów prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) skarżąca zarzuciła:

a) niewłaściwe zastosowanie art. 125 § 2 k.p. przez przyjęcie przez Sądy obydwu instancji, że odpowiedzialność B. P. jest szersza niż przewiduje to umowa o wspólnej odpowiedzialności materialnej, pomimo braku wykazania, że szkoda w szerszych granicach została spowodowana wyłącznie przez B. P. Uzasadniając ten zarzut skarżąca wskazała, że w razie obciążenia pracownika w zakresie szerszym, niż przewidują to postanowienia umowy o współodpowiedzialności materialnej należy wykazać, że szkoda w tych szerszych granicach została spowodowana wyłącznie przez tego pracownika (por. wyrok SN z 4 sierpnia 1977 r., IV PR 184/77). Nie wystarczy ogólne wskazanie, że pozwana jest odpowiedzialna za niedobór w 60%. Sąd powinien szczegółowo uzasadnić przyjęty stopień odpowiedzialności pozwanej. Ogólnikowe powołanie się na „wykorzystanie zakresu czynności w kierunku ukrycia niedoborów”, „brak kontroli w zakresie przechowywania towarów i zapasów towarów” bez jednoczesnego wskazania jakie czynności pozwana wykorzystwała, aby ukryć niedobór, a jakich nie dopełniła kontrolując zapasy i przechowywanie towarów, trzeba uznać za niewystarczające. Ponadto, z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w żaden sposób nie wynika czym kierował się Sąd przyjmując, że ta właśnie część niedoboru została spowodowana wyłącznie przez pozwaną. Według skarżącej, pozwaną B. P. obciążono w zakresie szerszym, niż pozwalała na to umowa z dnia 21 sierpnia 2000 r. o wspólnej odpowiedzialności materialnej, nie wykazano przy tym, że szkoda w tych szerszych granicach została spowodowana wyłącznie przez pozwaną;

b) niezastosowanie art. 114 – art. 119 k.p. przez przyjęcie, że niedobór powstał w okresie obowiązywania umów o wspólnej odpowiedzialności materialnej za mienie powierzone podczas, gdy nie ustalono, że umowy te – z wyjątkiem umowy zawartej w dniu 21 sierpnia 2000 r. – istniały. Skarżąca wskazała, że przepisy art. 114 – 119 k.p. ustanawiają zasady odpowiedzialności pracowników za szkodę, które znajdują zastosowanie wówczas, gdy odpowiedzialność pracownika nie jest uregulowana umową, w tym umową o współodpowiedzialności materialnej lub nie doszło do udokumentowanego powierzenia mienia pracownikowi. Sąd ustalił, że pozwana B. P. 21 sierpnia 2000 r. zawarła ze stroną powodową umowę o wspólnej odpowiedzialności materialnej za powierzone mienie. Z uzasadnienia

wyroku wynika, że była to jedyna tego rodzaju umowa, która wiązała pozwaną z pracodawcą. Wobec tego, do czasu zawarcia tej umowy (do 21 sierpnia 2000 r.) odpowiedzialność B. P. za powstały niedobór, który powstawał systematycznie od 1994 r., regulowały przepisy art. 114 – 119 k.p. Strona powodowa nie wykazała istnienia innych umów o współodpowiedzialności majątkowej. W związku z powyższym, w ocenie skarżącej, Sąd nie stosując norm art. 114- 119 k.p. do odpowiedzialności pozwanej za niedobór powstały w okresie od 1994 r. do 20 sierpnia 2000 r. dopuścił się naruszenia prawa materialnego.

W ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) skarżąca zarzuciła naruszenie art. 321 § 1 k.p.c. przez “zasądzenie ponad żądanie pozwu”. Zgodnie z treścią pozwu strona powodowa żądała zasądzenia na swoją rzecz od B. P. kwoty 38 150, 65 zł., a Sąd zasądził od pozwanej B. P. kwotę 50 867 zł., co w oczywisty sposób naruszyło normę art. 321 § 1 k.p.c. Skarżąca powołała się na pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z 9 maja 2008 r., III CSK 17/08 – Lex nr 424385. Jednakże wobec uchylenia § 2 tego przepisu pogląd wyrażony w przytoczonym orzeczeniu Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 1989 r., I PR 228/89, stracił na aktualności (por. J. Iwulski, W Sanetra, Komentarz do kodeksu Pracy, Lexis Nexis 2009 r., s. 777). Obecnie zatem w każdym wypadku sąd jest związany zakresem odpowiedzialności ustalonym w umowie o odpowiedzialności majątkowej łączącej pracodawcę i pracownika. Zgodnie z umową z dnia 21 sierpnia 2000 r., B. P. ponosiła odpowiedzialność za 18% niedoboru. Przyjęcie stopnia tej odpowiedzialności na poziomie 60%, nawet przy uwzględnieniu przyczynienia się powoda do powstania szkody, oznacza orzeczenie ponad żądanie pozwu i tym samym stanowi naruszenie zasady wynikającej z art. 321 k.p.c.

We wnioskach skargi kasacyjnej skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w części oddalającej apelację pozwanej B. P., a także o uchylenie w części tj. w pkt I poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za wszystkie instancje.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut "zasądzenia ponad żądanie pozwu" nie może odnosić się do wyroku Sądu drugiej instancji, ponieważ Sąd ten rozpatrywał wyłącznie apelację i orzekał o apelacji z uwzględnieniem jej zakresu. Nieadekwatnie do przedmiotu postępowania kasacyjnego wskazane w skardze kasacyjnej przepisy nie dotyczą postępowania przed Sądem drugiej instancji. Zarzucone naruszenie art. 321 § 1 k.p.c. dotyczy wyłącznie wyroku Sądu pierwszej instancji. W związku z tym należy przypomnieć, że na podstawie art. 398¹ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna przysługuje od wyroku Sądu drugiej instancji, a określone w art. 398³ § 1 k.p.c. podstawy skargi mogą dotyczyć zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji.

Zasadny jest natomiast podnoszony w skardze kasacyjnej zarzut niewłaściwego zastosowania art. 124 k.p. do ustalonej przez Sąd podstawy faktycznej. Stosownie do uzasadnienia zaskarżonego wyroku odpowiedzialność pozwanej B. P. wynika z art. 124 k.p., i dotyczy niedoboru powstałego w latach 1994 – 2001, ale zasadza się na podstawie umowy o wspólnej odpowiedzialności materialnej za powierzone mienie zawartej w dniu 21 sierpnia 2000 r. Pomimo ustalenia odpowiedzialności pozwanej na zasadach art. 124 k.p. (za mienie powierzone pracownikowi) za okres poprzedzający zawarcie umowy dotyczącej odpowiedzialności materialnej, nie ma ustaleń faktycznych, które taki zakres czasowy odpowiedzialności pozwanej usprawiedliwiłyby. Z ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku nie wynika, czy w okresie od 1994 r. do sierpnia 2000 r. łączyła stronę powodową z pozwaną umowa o wspólnej odpowiedzialności materialnej za powierzone mienie albo, czy pozwanej powierzano mienie. W tej sytuacji zachodzi wyraźna rozbieżność pomiędzy oceną prawną wyroku (art. 124 k.p.) a jego podstawą faktyczną. Zachodzi zatem konieczność uzgodnienia podstaw rozstrzygnięcia o dochodzonym w sprawie roszczeniu; zwrócić przy tym należy uwagę na ustalenie zakresu przedmiotu sprawy. Wymaga wyjaśnienia zakres dochodzonego w sprawie roszczenia odszkodowawczego, które – jak to wynika z pozwu – dotyczy odpowiedzialności na podstawie umowy z 21 sierpnia 2000 r. Kwestia ta nie znalazła w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku odpowiedniego wyjaśnienia. Trzeba mieć na uwadze to, że zakres żądania powoda, poddanego rozpoznaniu w danej sprawie wynika nie tylko z określenia

bezpośrednio dotyczącego dochodzonego roszczenia, ale także ze wskazanej podstawy tego roszczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2008 r., III CSK 17/08 – Lex nr 424385).

Ocena zarzutu naruszenia art. 125 § 2 k.p., który skarżąca upatruje w jego niewłaściwym zastosowaniu przez dowolne przyjęcie szerszego zakresu odpowiedzialności skarżącej niż przewidziany w umowie z sierpnia 2000 r., pomimo braku wykazania, że szkoda w szerszych granicach została spowodowana wyłącznie przez skarżącą B. P. jest przedwczesna. Wymaga bowiem ustalenia – przy ponownym rozpoznaniu sprawy – przesłanek odpowiedzialności za powierzone mienie pozwanej B. P. za okres poprzedzający zawarcie umowy z dnia 21 sierpnia 2000 r. Należy jednak zauważyć, że Sąd Apelacyjny w zaskarżonym wyroku – dzieląc ocenę Sądu pierwszej instancji co do przyjętego stopnia odpowiedzialności pozwanej – podzielił ustalenia Sądu pierwszej instancji dotyczące okoliczności faktycznych, w szczególności, że: pozwana B. P. wykorzystywała zakres czynności kierownika stoiska w celu ukrycia niedoborów w inwentaryzacjach, wyraziła zgodę na odstąpienie strony powodowej od przeprowadzenia inwentaryzacji w związku z jej odejściem na urlop macierzyński; a także niszczenie dowodów, nie sprawowanie kontroli w zakresie przechowywania towarów, dopuszczanie do przechowywania towarów w rozładowni, brak kontroli w zakresie zapasów towarów, wydawanie towarów bez gotówki. Tych ustaleń skarżąca nie zakwestionowała w ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Ustalenia te są wiążące dla Sądu Najwyższego (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Nie mniej jednak rację ma skarżąca o ile zarzuca zbyt ogólnikowość także w tym zakresie podstawy faktycznej wyroku. Zgodnie bowiem z zastosowanym w sprawie art. 125 § 2 k.p., przesłanką tego przepisu powinno być ustalenie, że szkoda w całości lub w części “została spowodowana” przez niektórych “pracowników”. Potrzebne jest w szczególności skonkretyzowanie związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem się (zaniedbaniami) pozwanej, a szkodą.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

